

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים משיעור בפרשת השבוע שנמסר

בבית הכנסת "קהל חסידים" בשכונת רמת אלחנן בני ברק ביום חמישי בשעה 21:30

גליון מספר 993

פרשת נצבים וילך שנת תשפ"ו

עברתי על עברות אלו, ולפי לא נמשך אליהם, אבל אתם כן נמשכים אחריהם, ולפיכך, "ותראו את שקוציהם ואת גלליהם". ועבדה זו באמת מעלה את החשש, כן יש ביניכם אשר "לכבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבד" (כט, יז).

"ושבת עד ה' אלקיך" (ל, ב)

הקב"ה יושב וממתין בזרועות פתוחות לשונכם של בניו, יושב ומצפה לרגע שבו יחזרו אליו, ויפשו את מעטפת הגשמיות והחטא החוצצת בינם לבניו, ויטהרו את לבם לעבדו באמת. אלו היו בני האדם חשים בצפייה שלו לקראת שונכם באמת ובתמים – לא היו כה מתמהמהים בכך.

על מנת לקרב את הדברים ללבם של הבנים התועים והרחוקים, השתמש רבי משה פרידמן במשל. היה זה כאשר בני זוג רוסים מבגרים נגשו אליו לאחר הרצאה שמסר בישוב חלוני, ובקשו כי הואיל והרב מכיר את השם מקרוב, הם מבקשים שיתפלל עליהם שימותו...

מדוע אבקש זאת? – תהה הרב, ובתשובה פתחו בני הזוג וספרו לו את ספור חייהם הכואב:

שניהם היו פרטיזנים בצעירות בתקופת מלחמת העולם השנייה, ולאחר שהסתיימה המלחמה עלו לארץ. קשוי הקליטה שלהם היו גדולים מאוד, אך לבסוף, אחרי שעברו שבועה מדורי גיהנם, התמקמו, נשאו זה לזו ונולדו להם שתי בנות מצלחות ביותר.

אחת מהן נסעה לארה"ב ופתחה לעצמה קריירה מזהירה, השנייה נשארה בארץ וגם היא טפסה בסולם ההצלחה. במשך שנים ארכות אספו ההורים פרוטה לפרוטה, עד שהגיעו לסכום כסף לרכישת שני פרטיסי טיסה כדי לבקר את בתם.

שהינו שם חדש זמים – ספרו בקול שבור – ולבסוף ליתה אותנו הבת לשדה התעופה ואמרה: "אבא ואמא, אני רוצה לבקש מכם דבר אחד: נא למחוק את הכתובת שלי ואת מספר הטלפון שלי, אין לי כח לעמוד אתכם בקשר... אני מרגישה שזה מפרע לקרירה שלי..."

"למה?" – נסיונו להבין, אבל היא לא ספקה לנו שום הסבר, ורק חזרה על דבריה, ועמדה על כך שנתק אתה כל קשר.

עלינו על המטוס, וכל הדרך ארצה בכינו. בעשר אצבעותינו גדלנו את הבת, וכעת, כאשר יכולים אנו לקבל ממנה מעט נחת, היא מודיעה לנו על נתוק קשרים... הדגלים הציעו לנו פדורי הרגעה, אבל אנו רצינו רק להתמוגג בדמעותינו.

כשנחת המטוס, אספנו את שברי לבנו ומהרנו לנסע אל הבת השנייה. ספרנו לה על הבקור ועל הנתק בינינו לבין הבת. "כך היא אמרה?" – הטון שבו שאלה את השאלה הזו לא מצא חן בעינינו, ואכן עד מהרה, כשהמשיכה את דבריה, הבנו כי אשר נגזר ממנו בא לנו – "אני מזמן רציתי לומר לכם את זה" – הקשיכה – "אבל אם היא כבר אמרה, אז הנה, גם אני אומרת את זה..."

"אין לנו אם כן עבור מה לחיות" – סימו ההורים, ודמעות בצבצו בזוויות עיניהם – "לכן אנו מבקשים שתתפלל שנמות".

הרב פרידמן בקש את מספרי הטלפון של הבנות על מנת לשוחח איתן בענין, אולם הרים את עיניו אל ההורים ושאל: "אבל תאמרו לי – מדוע אתם רוצים שאני אבקש עבורכם? למה לא תתפללו ישירות לבוהר העולם? תבקשו ממנו על בנותיכם, והוא, שהוא כל יכול, בודאי יוכל להושיע!"

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט, ט)

זה שאמר הכתוב (משלי יב, ז) 'הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמד' (מדרש תנחומא פר' נצבים סי' א)

בספר "תכלת מרדכי" הובא בשם המגיד הקדוש ר' מיכל מז'לוטשוב זצ"ל:

בתפלת נשמות כל חי' אנו אומרים: "וכל קומה לפניך תשתנה". האדם השלם, גם כשעומד זקוף – הוא משתנה לפני הקב"ה, שכן עצם הדבר שהוא מקבל עליו על מלכות שמים ועל מצוות, ויש בו יראת שמים ויראת חטא, בזה הוא משתנה לקב"ה.

לעומת זאת הרשע, גם כשנראה שהוא משתנה – בעצם הוא אינו משתנה, כנאמר (ישעיה כט, יג): "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני". הנביא הרי אומר בשם ה': "הכזה יהיה צום אברהם... הלכך פאגמן ראשו!", כלומר, האם להשתנה מעין זו התכוון הקב"ה? ודאי שלא. הקב"ה רוצה שאדם ישתנה באמת, בפנימיות נפשו, לא בגופו בלבד.

לפי זה יש לפרש את הפסוק במשלי, כך: "הפוך רשעים" – אם נהפוך את הרשעים כך שיעמדו על הראש, האם זאת נקראת השתנה? "ואינם" – ודאי שלא. "ובית צדיקים יעמד" – הצדיקים, לעומת זאת, גם כשהם עומדים – עמידתם נחשבת להם כהשתנה.

זהו גם הקשר לפסוק הפותח את פרשתנו: "אתם נצבים היום" – למרות היותכם עומדים, הנכם "לפני ה' אלקיכם", משתנים וכפופים לפניו תבדוק.

"כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם. ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמיהם" (כט, טו-טז)

יש לתמוה, לכאורה, מדוע נקטע רצף הלשון בסוף הפסוק, כי לפי הכתוב: "אשר לשבנו" ו"אשר עברנו", שהוא לשון מדבר, היה צריך לכתב גם "ונראה את שקוציהם וגלליהם", ומדוע כתוב "ותראו" בלשון נוכח?

וכתב על כך רבי מרדכי דרוק בספרו "דרש מרדכי", שאדם רואה את אשר בלבו, וכך אומרים בשם הבעל שם טוב, שאמר כי אדם הרואה איש מישראל עובר עברה, עליו לבדוק את עצמו אם אינו לקוי בעצמו באותה עברה, כי לא לחנם הראו לו זאת מן השמים. ולמעשה אלו הם דברי חז"ל (תוספתא שבעות פ"ג ה"ג): "הרואה עובר עברה נתחייב לראות, הרואה עושי מצוה זכה לראות".

ודרך אגב, מספר שהבעל שם טוב ראה פעם יהודי מחלל שבת. הוא הזדעזע מאוד מכך, אבל יותר מכל זעזעה אותו המחשבה שהוא עצמו נכשל במשהו בחלול שבת. הוא ישב וחקר ולא מצא, עד ששאל על דעתו כך: פעם הוא ראה מישהו מבזה תלמיד חכם, והוא מחה על כך, אך כנראה המחאה לא היתה כפי השעור שהיה צריך שם, ותלמיד חכם הרי הוא בבחינת "שבת", ומאחר שמחאתו לא היתה מספקת, היה לו חלק קטן בחלול שבת הזה, ולפיכך הראוהו משמים חלול שבת...

וזהו שאמר להם משה רבנו: "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים", בישיבה בארץ מצרים יושבתי כמזכר, ואף "את אשר עברנו בקרב הגוים", גם בזאת היינו שותפים, אולם בראית שקוציהם וגלליהם, לי לא היתה שתפות עמכם, כי לא

"שבעים שנה לא עשינו זאת" – השיבו השנים – "האם עכשו נתחיל?...!"

"דוקא אתם" – השיב להם הרב פרידמן – "מבינים כי אפשר לעשות זאת! אתם, אשר מכירים מקרוב את תחושת הצפיה של אבא ואמא לקשר מהילדים שלהם, אשר מוכנים לעשות הכל כדי שפונתיכם ירצו אתכם, בודאי תוכלו להבין את הצפיה של הקדוש ברוך הוא!

במשך שבעים שנה הוא יושב ומצפה מכם לטלפון! הוא מחכה שתתקשרו בו... הוא ממתין שתדברו ותבקשו, ואתם, המכירים את הצער הזה מקרוב, יכולים גם יכולים להתחיל כעת!"

"וילך משה... בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה" (לא, א-ב)

יכול שתשש כחו, תלמוד לומר לא כהתה עינו ולא נס לחה, אלא מהו 'לא אוכל', איני רשאי, שנטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע (רש"י)

מוסיף על כך ה"פלי יקר": את המלים "לא אוכל עוד לצאת ולבוא" נתן להבין בשני אפנים: האפשרות האחת - מרב זקנה תשש כחו, וכבר אין הוא מסוגל ללכת. האפשרות השנייה - הקב"ה אינו מרשה לו.

על כן, "וילך משה" - משה רבנו הלך הלוך ושוב בכל מחנה ישראל, כדי להראות שלא חסר כח ולא תששיות הם שגורמים להעברת המנהיגות ליהושע. משה רבנו רצה, שידעו כלם שרק משום צווי ה' עוברת ההנהגה ליהושע - משום "וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה".

"מצאוני הרעות האלה" (לא, יז)

בחשכת הגלות סובלים היהודים מצרות וגזרות הנפקות עליהם חדשות לבקרים, והרעות הרבות מכבידות עליהן את עלן.

בענין זה מופיע בהגדה של פסח **"מעשה רב"** הספור הבא: **אל רבי מאיר שמחה מדונינסק**, בעל ה"אור שמח", הגיע אורח, ובדרך לבית הקנסת חלפו על פני חזיתו של בית מפאר.

"של מי הבית הזה?", התעניין האורח.

"כאן גר עורך דין", השיב הרב.

תהה האורח: "איך יתכן שעורך דין גר בחוילה כה מפארת, ואלו הרב גר בדירה פשוטה ודלה?"

"מדוע אינך מבין?" – השיבו ה"אור שמח" מניה וביה – "הלא הוא מתפרנס מצרות של יהודים, וכאלו יש הרבה, אך אני מתפרנס משמחות של יהודים, וכמה יש כאלו!..."

"כי ידעתי את יצרו" (לא, כא)

כחו של הצר הרע הוא בטשטוש שהוא מפזר בכל סביבותיו, שהרי אלו היו בני אדם יודעים בברור שפיתוי מסין הגיע אליהם ישירות מאותו מלך זקן וכסיל, אז, לחלופין, שההשקפה שלהם עצמה בידיו האמונות – לא היו מעלים בדעתם לשמע לו, אך מאחר שאינם יודעים זאת, הם נופלים ברשתו.

בענין זה אמר האדמו"ר רבי איתמר מנדבורנא זצ"ל:

בשהקדוש ברוך הוא ברא את השטן, הוא קבע את שמו – "יצר הרע", אולם לא חלף זמן רב והיצר הרע בא להתלוו לפני ה', באמרו: אין אני יכול לעשות את מלאכתי באמונה, משום שהכל מכירים אותי ונזהרים מפני. רק שומעים הם

ש"היצר הרע אמר לעשות כך וכך", ומיד הופכים את פניהם ונמלטים על נפשם.

טענתו התקבלה והקב"ה החליף את שמו ל"שטן", יצא השטן שמוח וטוב לב, אך זמן קצר מאחר יותר שב והתלוו על שמו - אף אחד אינו מעלה על דעתו לעשות את מה שיוצא לו השטן לעשות...

מעשה החלף שמו ל"בעל דבר", אך הוא שב והתנרע על כך – כל הספרים מלאים בשם הזה... כלם מזוהרים מפני מה שאומר הבעל דבר לעשות, ואי אפשר לעבד כך...

או אז אמר לו ה': אם כן, מכאן ואילך נקרא לך בשם חדש, שאף אחד לא יעלה בדעתו לקשר אותו אליך, אקרא לך "בנימינו"... ואכן, מאז ועד עתה נוהגים בני האדם בעולם לומר "בדורות הקודמים נהגו כך וכך, אבל בנימינו...", ומבלי משים נופלים כפרי בשל בתוך רשתו של היצר הרע.

"ואעידה בם את השמים ואת הארץ" (לא, כח)

ה"שפת אמת" מבאר ש'ואעידה' אינו מלשון עדות, אלא מלשון עדי ותכשיט, וכונת הפסוק לומר ששם ישראל הם היתכשיט של השמים והארץ.

את הדברים כתב לאחד מחסידיו גור שנשלח בתקופת מלחמת העולם הראשונה לחזית, ביחד עם עוד כמה חסידים. במשך תקופת הגיוס הקפידו כל האברכים לשמר על קשר מכתבים עם רבם, בעניני למוד, ובאחד המכתבים צין אחד מהם וארט כלשהו.

הרבי התרגש מן הדברים וכתב לו בחזרה: ואעידה בם את השמים ואת הארץ – ממך אפשר ליצר תכשיט לשמים ולארץ...

לפי זה באר הרבי זצ"ל את מה שאומר הקב"ה לישראל (ישעיה מו, י): "אתם עדי" – וכונתו לומר שהם התכשיט שלו. זוהי אף כונת מלות התפלה: "שומר עמו ישראל לעד", הקב"ה שומר, דהיינו: יושב ומצפה, לזמן שבו יהיו ישראל 'עדי' לעולם כלו.

לפיכך הוא אומר "שובה ישראל עד ה' אלקיך" (הושע יד, ב), מאחר שאתם התכשיט שלי, הריני עומד וקורא לכם לשוב אלי, על מנת שהדברים יזכו לצאת מן הכח אל הפעל.

ענינים מתוך הספר "מתוק האור"

על ספר תהלים חלק ראשון

"מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל" (יד, ז)

פסוק זה אומר דוד המלך על בא הגאולה. ויש להבין מה ההבדל בין 'יגל' ל'ישמח', ומדוע גילה שייכת ליעקב ושמחה לישראל.

מבארים הגר"א והמלבי"ם, ש"יגל" מבטא שמחה פתאמית, ואלו "ישמח" מבטא שמחה תמידית וקבועה. כמו כן ידוע, ששם 'ישראל' נאמר ביחס ליהודים היותר גבוהים ומרוקמים, ואלו שם 'יעקב' הוא ביחס לפחותים והנמוכים יותר בעם ישראל.

אומר דוד המלך, שבשעת הגאולה "יגל יעקב" – אצל אותם הפחותים במדרגתם, שמחת הגאולה תהיה פתאמית, כיון שלא התרגלו עד עתה לעסק ברוחניות. אולם אצל הצדיקים, שגיו קדם הגאולה וביין בשעת הגאולה תמיד עסקם וענינם ברוחניות – "ישמח ישראל" – לא יהיה זה שנוי פתאמי, אלא שמחה מתמשכת.

